

Prešovský samosprávny kraj
Úrad Prešovského samosprávneho kraja

9. zasadnutie Zastupiteľstva
Prešovského samosprávneho kraja
dňa 22. 10. 2018

číslo poradia: **3**

Návrh na udelenie Cien PSK

Predkladá:

Ing. arch. Zita Pleštinská,
predsedníčka komisie pre udeľovanie
verejných ocenení PSK

Návrh na uznesenie:

- v prílohe

Spracoval:

PhDr. Mgr. Jozef Cvoliga,
Riaditeľ Úradu PSK

Ing. Jaroslav Timko,
kancelária riaditeľa Úradu PSK

V Prešove dňa 16. 10. 2018

Návrh na uznesenie

Zastupiteľstvo PSK

A. berie na vedomie

návrh na udelenie Cien PSK

B. udeľuje Cenu PSK za rok 2018:

- 1) **Pánovi Jozefovi Bobalíkovi** za nezlomnú vôľu a odvahu pri presadzovaní morálnych hodnôt a slobody prejavu.
- 2) **plk. Mgr. Radoslavovi Lackovi, in memoriam a kpt. Petrovi Tod'orovi, in memoriam**, za dlhoročný mimoriadny prínos pre rozvoj PSK a mimoriadne významné zásluhy pri záchrane života, zdravia a majetku občanov Prešovského kraja a Slovenska.
- 3) **Ing. Petrovi Lipovi**, pri príležitosti životného jubilea 75 rokov, za intenzívny dlhoročný osobný vklad pre rozvoj slovenskej hudobnej scény predovšetkým jazzovej a populárnej hudby a úspešnú propagáciu Prešovského kraja v celoslovenskom i zahraničnom rozmere.

Dôvodová správa

V súlade so Zásadami udeľovania verejných ocenení Prešovského samosprávneho kraja informoval PSK prostredníctvom médií občanov o možnosti predkladania návrhov na udelenie Ceny PSK.

Do stanoveného termínu bolo Prešovskému samosprávnemu kraju doručených tridsaťjeden návrhov. Predmetné návrhy na svojom zasadnutí dňa 15. 10. 2018 vyhodnotila komisia pre udeľovanie verejných ocenení PSK a podľa Zásad pre udeľovanie verejných ocenení Prešovského samosprávneho kraja predkladá Zastupiteľstvu PSK návrh na udelenie Cien Prešovského samosprávneho kraja za rok 2018.

1. Odôvodnenie návrhov

1.1. Navrhovaný: p. Jozef Bobalik, politický väzeň

Navrhovateľ: Dr. Anna A. Hlaváčová, režisérka

Jozef Bobalik sa narodil v roku 1928 v obci Lukov v okrese Bardejov.

Pod vplyvom propagandy a masívnej agitácie sa rodina Bobalikovcov, tak ako ďalších 59 rodín z Lukova, vysťahovala v roku 1946 do Sovietskeho zväzu za vidinou úrodnej pôdy a bohatstva. Hoci bolo ich rozhodnutie odísť na Ukrajinu slobodné, nevyhli sa obrovskému sklamaniu. Skutočnosť bola iná ako sľuby, no cesty späť už nebolo.

Postupom času sa jeho rodina zžili s tamojšími krutými podmienkami. Pán Bobalik začal študovať, úspešne ukončil siedmu triedu a po nej chcel nastúpiť na priemyselnú strednú školu. Všetky plány však predčasne ukončila nečakaná udalosť počas tancovačky, kedy ozbrojený banderovec prinútil Jozefa prečítať protistalinský leták.

O pár mesiacov neskôr ho zatkli a odsúdili na 10 rokov väzenia. Pri odchode z Dubna naposledy videl svoju matku. Stihol jej povedať len: „*Mama, neplačte, ja sa určite vrátim.*“ Po strastiplnej ceste cez Kyjev, Charkov, Novosibirsk a Tajšet pracoval v táboroch Ozerlag (Sibír), Magadan, Ust'-Kujga.

V drsných klimatických, prírodných a ľudských podmienkach, kde cena života znamenala pramálo, pracoval až do roku 1955, kedy bol oslobodený a po siedmich rokoch sa vrátil späť do Mirohošči na Ukrajinu.

Po návrate domov začal pracovať, neskôr si s manželkou Máriou založili rodinu a v roku 1967 sa presťahovali do rodného Československa.

Príbeh Jozefa Bobalika sprostredkúva dokumentárny film „Jozef a jeho bratia“, ktorý vznikol v spolupráci s Ústavom pamätí národa a Združenia inteligencie Rusínov Slovenska a memoárová kniha Sedem rokov na Severe.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za nezlomnú vôľu a odvahu pri presadzovaní morálnych hodnôt a slobody prejavu.

1.2. Navrhovaný: plk. Mgr. Radoslav Lacko, in memoriam a kpt. Peter Tod'or, in memoriam

Navrhovateľ: KR HaZZ Prešov – plk. Ing. Ján Goliaš

Plk. Mgr. Radoslav Lacko začal ako hasič v Národnom podniku Piloimpregna neskôr Kronospan Prešov. Od roku 1992 pôsobil ako príslušník Štátneho požiarneho dozoru na oddelení požiarnej prevencie. V roku 2002 bol vymenovaný do funkcie vedúci technik špecialista, veliteľ zmeny na Okresnom riaditeľstve Hasičského a záchranného zboru v Prešove. V roku 2012 úspešne ukončil štúdium na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Od roku 2015 pôsobil ako samostatný odborný inšpektor špecialista a riaditeľ OR HaZZ v Prešove. Ako hasič odslúžil 28 rokov a 222 dní.

Kpt. Peter Tod'or nastúpil ako príslušník jednotky Zboru požiarnej ochrany na Okresnom úrade v Sabinove v roku 1999. V roku 2002 bol vymenovaný do funkcie technik – strojník v stálej štátnej službe na OR HaZZ v Prešove, Hasičská stanica Lipany, neskôr na Hasičskej stanici Sabinov. Od roku 2010 pôsobil vo funkcii hasič záchranár špecialista na OR HaZZ v Prešove a od roku 2012 vo funkcii veliteľ družstva – technik špecialista na OR HaZZ v Prešove, Hasičská stanica Prešov. Ako hasič odslúžil 18 rokov a 60 dní.

Obaja príslušníci boli zaradení do leteckej skupiny záchranárov HaZZ východ. V roku 1997 mali prvý ostrý zásah pri povodniach v Tichom Potoku, kde v spolupráci s príslušníkmi ozbrojených síl vykonali evakuáciu osôb po spadnutí mosta nad riekou Torysou.

Ďalšie zásahy boli v roku 1998 pri povodniach v oblasti hornej časti rieky Svinky. Počas služby obaja príslušníci vykonali stovky zásahov v rámci mimoriadnych udalostí ako požiare, technické zásahy, dopravné nehody a ekologické zásahy. Absolvovali množstvo cvičení a nevyhli sa ani planým poplachom. Ročne absolvovali 300 výjazdov k mimoriadnym udalostiam v rámci Prešovského kraja. Počas svojho pôsobenia zasahovali na lesných požiaroch vo Vysokých Tatrách a požiaroch v okresoch Poprad, Kežmarok, Levoča. Zachraňovali a pomáhali pri povodniach, ktoré zasiahli okresy Prešov, Stará Ľubovňa, Kežmarok, Bardejov. V prípade potreby boli povolaní na zásahy na území celej Slovenskej republiky.

Bojovali o životy mnohých ľudí pri dopravných nehodách. Preškolili stovky veliteľov dobrovoľných hasičských zborov obcí. S láskou a ochotou nezabudli ani na tých najmenších. Zúčastňovali sa statických a dynamických ukážok hasičskej techniky, prezentovali, prednášali a učili deti ako sa správať pri spozorovaní mimoriadnej udalosti.

Plk. Lacko a kpt. Tod'or prichádzali s inovatívnymi prvkami a snažili sa zlepšovať a zefektívňovať činnosť a využitie spolupráce s Leteckou základňou v Prešove. Po vzniku modulu leteckého hasenia v roku 2006, do roku 2012 bol Rado veliteľom družstva vo východnej skupine modulu leteckého hasenia. Peter v tom čase už pôsobil ako vysadzovač na palube vrtuľníka. Od vzniku obaja absolvovali veľké množstvo výcvikov a ostrých zásahov, pri ktorých získavali najviac skúseností. Zúčastňovali sa na konferenciách, besedách a školeniach ohľadom lesných požiarov a ich likvidácie.

Obaja vytvorili dvojicu, ktorú bolo veľmi ťažko presvedčiť, že sa niečo nedá. Navzájom sa podporovali a snažili sa vytvoriť podmienky, aby sa modul v Prešove rozrastal a patril medzi tých najlepších. Aj vďaka ním každý rok Letecká základňa v Prešove

prezentuje spoluprácu s modulom pozemného hasenia v Prešove v rámci medzinárodných leteckých dní (SIAF).

Aj vďaka ním sa modul pozemného hasenia dostal do povedomia hasičov a celej verejnosti. Žiaľ, to čo ich najviac bavilo a naplňalo v Hasičskom a záchrannom zbore sa im stalo aj osudné. Zahynuli pri páde vrtuľníka letky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky dňa 10. 5. 2017 pri výcviku evakuácie zranenej osoby v podvese vrtuľníka.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za dlhoročný mimoriadny prínos pre rozvoj PSK a mimoriadne významné zásluhy pri záchrane života, zdravia a majetku občanov Prešovského kraja a Slovenska.

1.3. Navrhovaný: Ing. Peter Lipa, spevák

Navrhovateľ: Milan Országh, novinár

Peter Lipa, prešovský rodák, sa vypracoval na jedného z najlepších a medzinárodne najuznávanejších európskych jazzových spevákov, je nositeľom Krištáľového krídla za hudbu, Ceny prezidenta republiky a ďalších cien z oblasti hudobnej kultúry. Okrem toho je kľúčovým organizátorom podujatí jazzového života na Slovensku a z titulu postu prezidenta Slovenskej jazzovej spoločnosti aktívne a účinne pomáhal pri založení a udržaní tradície Prešovských jazzových dní od roku 1990 a doteraz úzko spolupracuje s východoslovenskými hudobníkmi na ďalších hudobných projektoch.

Ako jeden z mála našich rodákov žijúcich v inom meste sa k Prešovu, v ktorom prežil celú svoju mladosť a získal základné i stredoškolské vzdelanie, hrdo hlási pri každej príležitosti a svojim hudobným i organizačným majstrovstvom mu robí skvelú reklamu a povest' hudobne najbohatšieho mesta Slovenska.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za jeho celoživotné dielo v oblasti rozvoja slovenského hudobného života pri príležitosti životného jubilea 75 rokov. Za intenzívnu dlhoročnú pomoc rozvoju slovenskej a východoslovenskej hudobnej kultúry v oblasti jazzovej a populárnej hudby a úspešnú propagáciu východného Slovenska v celoslovenskom i zahraničnom rozmere.